

**Polletten har inte trillat ner, ännu?
Bankernas hållbarhetsredovisning håller inte måttet!**

Handledare:

Leif Holmberg

Nils-Gunnar Rudenstam

Författare:

Helena Lindblom

Maria Lundgren

Förord

Vi vill härmed tacka de personer som under vår uppsatstid gjort vårt arbete möjligt. Ett speciellt tack vill vi rikta till våra handledare Leif Holmberg och Nils-Gunnar Rudenstam som kommit med goda råd och vägledning under uppsatsens gång. Vi vill även rikta ett stort tack till vår snälla korrekturläsare Tora Lindgren och våra familjer som visat ett stort tålamod.

Kristianstad juni 2008

Helena Lindblom

Maria Lundgren

Abstract

The voluntary none-financial sustainability report has become a trend within accounting. The environmental issues used to be driven by activists only, but lately it has moved in to the general agenda in many companies. Investors are starting to put more attention to the sustainability reporting as it is considered to add value to the company. There are several standard guidelines to be used when producing a sustainability report, one example is the GRI's Guidelines that takes the following three dimensions in consideration: economy, environment and social. This Guideline is from an international perspective considered to be of good accounting practice (Ljungdahl 2008).

The purpose of this composition is to review the ways of working with sustainability reports using the GRI standards within eight Swedish banks. The expert auditor Lars-Olle Larsson stated in an interview with Maria Ottosson (2007) that the Swedish banks are still not in parallel with its international competitors in the field of sustainability reporting. To answer our purpose we have reviewed the annual reports of eight Swedish banks from a GRI perspective.

Our investigation shows on a wide spread between the banks. There are several ways of affecting within the sustainability area, both direct and indirect. Direct influence can be via use of electricity, handling of waste paper and business travels. Indirect influence can be via demanding sustainability reports when lending money to companies and offering ethical and environmental funds. According to GRI it is of high importance to interact with the stakeholders in order to develop the sustainability reporting. The participants in our survey are describing its clients, employees and owners from a narrow perspective; they have not yet realized that there are more parties to include under the sustainability umbrella.

The result from our investigation shows that seven out of eight banks are not reaching an acceptable standard within the field of sustainability reporting, some banks have initiated a process, some banks are not reporting anything at all. Swedbank is the only bank that is fully on board and driving sustainability reporting.

Sammanfattning

Den frivilliga icke-finansiella hållbarhetsredovisningen har kommit att bli en trend inom redovisning. Frågan om hur företagen påverkar miljön var från början något som aktivister förde, men numera diskuteras det allt mer även av andra. Exempelvis har investerare fått upp intresset eftersom det anses vara värdehöjande med hållbarhetsredovisning. Det finns olika normer att följa när man utför sin hållbarhetsredovisning, ett exempel på en sådan norm är GRI:s riktlinjer som beaktar tre olika dimensioner: ekonomi, miljö och sociala. Dessa riktlinjer anses internationellt sett vara god redovisningssed (Ljungdahl, 2008).

Syftet med vår uppsats var att undersöka hur åtta svenska banker hållbarhetsredovisar utifrån GRI:s riktlinjer. Specialistrevisorn Lars-Olle Larsson har i en intervju av Maria Ottosson (2007) uttalat sig att de svenska bankerna inte kommit lika långt som sina utländska konkurrenter. För att besvara vårt syfte har vi undersökt åtta valda bankers senaste årsredovisning och utgått från olika punkter som ligger inom GRI:s riktlinjer.

Vår undersökning visar att det är stor spridning på resultaten mellan bankerna vi undersökt. Bankerna har flera möjligheter att påverka inom hållbar utveckling, både direkt och indirekt. Direkt via elförbrukning, pappershantering och personalens tjänsteresor. Indirekt via sin utlåning till andra företag, där banken kan kräva hållbarhetsredovisningar. Bankerna kan även indirekt påverka genom att erbjuda sina kunder etik- och miljöfonder. Enligt GRI är det viktigt att kunna kommunicera med sina intressenter för att hållbarhetsarbetet ska kunna utvecklas. Bankerna i vår undersökning beskriver sina intressenter kunder, medarbetare och ägare i ett snävt perspektiv. De har inte insett att det finns fler intressenter som de också har ett ansvar för.

Vårt resultat visar att sju av åtta banker som vi undersökt inte håller måttet inom hållbarhetsredovisningen. Några banker redovisar att de påbörjat en process inom hållbarhetsarbetet, medan ett par banker inte redovisar någonting alls. Swedbank är den enda av våra undersökta banker som hakat på den stora trenden inom redovisning.

Innehållsförteckning

Förord	1
Abstract	2
Sammanfattning	3
Innehållsförteckning	4
1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Problem	8
1.3 Syfte	9
1.4 Avgränsningar	9
1.5 Kapitelsammanfattning	9
2. Metod	11
2.1 Tillvägagångssätt.....	11
2.2 Fallstudie	11
2.3 Metodavgränsningar.....	12
2.4 Underlag för poängbedömning.....	14
2.5 Urval av banker	14
2.6 Kapitelsammanfattning	15
3. Teori	16
3.1 The triple bottom line	17
3.1.1 Miljöperspektivet	17
3.1.2 Ekonomiskt perspektiv	17
3.1.3 Socialt perspektiv	18
3.2 Intressentmodellen	18
3.3 Legitimitetsteorin	20
3.4 GRI.....	21
3.4.1 Historik och fakta	21
3.4.2 Kvalitetsprinciper	22
3.5 Kapitelsammanfattning	23
4. Empiri.....	25
4.1 Inledning.....	25
4.2 GRI:s riktlinjer	25
4.2.1 Bankernas hållbarhetsprofil.....	25
4.2.2 Prestationsindikatorer.....	26
4.2 SEB.....	27
4.2.1 Presentation av SEB	27
4.2.2 Hållbarhetsprofil.....	27
4.2.3 Prestationsindikatorer.....	28
4.3 Handelsbanken	29
4.3.1 Presentation av Handelsbanken.....	29
4.3.2 Hållbarhetsprofil.....	29
4.3.3 Prestationsindikatorer.....	30
4.4 Nordea	31

4.4.1	Presentation av Nordea.....	31
4.4.2	Hållbarhetsprofil.....	31
4.4.3	Prestationsindikatorer.....	32
4.5	Ikanobanken	32
4.5.1	Företagspresentation.....	32
4.5.2	Hållbarhetsprofil.....	33
4.6	Länsförsäkringar Bank	33
4.6.1	Företagspresentation.....	33
4.6.2	Hållbarhetsprofil.....	33
4.6.3	Prestationsindikatorer.....	34
4.7	HQ Bank.....	35
4.7.1	Företagspresentation.....	35
4.7.2	Hållbarhetsprofil.....	35
4.7.3	Prestationsindikatorer.....	36
4.8	Swedbank	37
4.8.1	Företagspresentation.....	37
4.8.2	Hållbarhetsprofil.....	37
4.8.3	Prestationsindikatorer.....	38
4.9	Skandiabanken	39
4.9.1	Företagspresentation.....	39
4.9.2	Hållbarhetsprofil.....	39
4.10	GRI - Vårt material för poängbedömning	39
4.11	Kapitelsammanfattning	41
5.	Analys.....	42
5.1	Bankernas hållbarhetsprofil.....	42
5.1.1	Strategi och analys	42
5.1.2	Profil och rapportparametrar	43
5.1.3	Ledningsstruktur och ledningssystem	44
5.2	Prestationsindikatorer.....	45
5.2.1	Ekonomiska aspekter.....	45
5.2.2	Miljö aspekter.....	46
5.2.3	Sociala aspekter.....	46
5.3	Kapitelsammanfattning	47
6.	Slutsats	48
6.1	Förslag på fortsatt forskning	49
	Litteraturlista	50
	Årsredovisningar	52

1. Inledning

En trend inom redovisning är den frivilliga icke-finansiella så kallade hållbarhetsredovisningen. Denna har utvecklats och spridits mycket på senare år och är sannolikt här för att stanna. Utvecklingen har bland annat setts som en följd av ökad globalisering (Andersson 2007).

1.1 Bakgrund

Redan 1987 tillsatte FN en kommission för miljö och utveckling. Kommissionens uppgift var att utforma långsiktiga strategier för en hållbar utveckling i de tre dimensionerna ekonomi, miljö och socialt ansvar. Detta resulterade i Brundtlandrapporten "Vår gemensamma framtid", där uttrycket hållbar utveckling myntades och definierades enligt nedan:

"Hållbar utveckling innebär att tillgodose behoven hos dagens generation, utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov."

Detta har sedan blivit en vedertagen definition av uttrycket "hållbar utveckling" (Vår gemensamma framtid 1987).

Frågan hur företagen har påverkat och påverkar miljön har länge diskuterats men är nu mer aktuell än någonsin. Tidigare ställdes krav på företagens sätt att beakta miljö och socialt ansvar från aktivister. Numera sätter även investerare press på företagen att ta ansvar eftersom det anses värdehöjande. Denna utveckling återspeglas också i Europeiska unionens definition av CSR (Corporate Social Responsibility) och den lyder (EUROPA – European Commission – Enterprise and Industry):

"A concept whereby companies integrate social and environmental concerns in their business operations and in their interactions with their stakeholders on a voluntary basis."

Företagen måste förstå att de behöver ta dessa krav på allvar (Larsson 2008). Institutionella placerare är ofta lyhörda för vad intressenterna tycker bland annat för att kunna minimera riskerna i sina portföljer (Rosell 2005)

Ursprungligen handlade miljöredovisning om att visa hur företagen påverkar miljön med sin verksamhet. Idag är denna miljöredovisning reglerad i ÅRL kap 6:1 §. Företagen skall ta upp detta i årsbokslutets förvaltningsberättelse. Utöver detta förekommer en hel del frivillig redovisning ifrån företagens sida. Den frivilliga redovisningen kan innehålla andra delar än miljö, såsom ekonomiskt och socialt ansvar. Detta har under olika perioder, benämnts på lite olika sätt med i stort sett samma innebörd till exempel: hållbarhetsredovisning eller CSR (Corporate Social Responsibility). När företagen redovisar i enlighet med dessa vidare begrepp vill de ge en helhetsbild av sin verksamhet för att kommunicera med sina intressenter på ett ansvarsfullt sätt (Larsson, Ljungdahl 2005).

Det finns olika standarder att följa när man tillämpar hållbarhetsredovisning, till exempel GRI (Global Reporting Initiative), Combined Code, Svensk kod för bolagsstyrning mm. GRI har sitt ursprung i en intressegrupp som är sammansatt av representanter från olika företag, organisationer, redovisningsorganisationer och universitet från hela världen. GRI:s uppgift är att skapa ett ramverk för hållbar redovisning som är allmängiltig (Larsson 2005).

GRI:s riktlinjer beaktar tre aspekter när det gäller hållbar utveckling: miljö-, sociala och ekonomiska aspekter.

- Miljöaspekter omfattar vilken påverkan företaget har på naturresurserna.
- Sociala aspekter omfattar hur företaget behandlar sina anställda men även sina medmänniskor i sin omgivning.
- Ekonomiska aspekter omfattar alla aktiviteter som rör företaget utöver det som är lagstadgat (Larsson 1999).

Nutidens affärsrisker ser annorlunda ut jämfört med hur de uppfattades för ett par decennier sedan. Fler frågor än de finansiella har successivt kommit att bli riskfrågor. Ett exempel är när företag med starka varumärken gör affärer med mindre nogräknade företag uppfattas det alltmera som en risk för eller hot mot varumärket. Nya värderingar hos konsumenter, intensivare mediebevakning med mera finns i bakgrunden för denna uppmärksamhetsförskjutning.

1.2 Problem

Bankerna har möjlighet att medverka i arbetet mot en hållbar utveckling på olika sätt. De kan t ex påverka andra företag indirekt, i en utlåningssituation för finansiering av projekt. De kan även påverka i samband med investeringsbeslut i egna eller förvaltade fondportföljer. Enligt Lars Hassel (2008) kan bankerna få en högre avkastning på sina portföljer om de investerar i företag som har insett att CSR bör tas på allvar. CSR kan bland annat ses som en metod för att minska affärsrisker, vilket allt fler investerare har insett (Hassel 2008).

Bankerna kan dessutom direkt arbeta med sin hållbarhetspolicy genom att t ex påverka sin egen konsumtion av energi, papper och avfallshantering. På motsvarande sätt kan bankerna också arbeta med de sociala aspekterna.

Lars-Olle Larsson, som är en erfaren specialitrevisor inom hållbar utveckling, uttalar sig i en artikel av Maria Ottosson (2007) där han anser att de svenska bankerna inte har kommit lika långt i sin redovisning av hur de arbetar med miljö och hållbar utveckling som sina utländska konkurrenter. Larsson hävdar att bankerna inte redovisar hur de tänker i hållbarhetsfrågorna utan mer ser det som en PR-fråga. Detta menar Larsson kan bero på att redovisningen fortfarande är frivillig och att de svenska bankerna är små i förhållande till sina utländska konkurrenter så de har inte blivit lika hårt granskade (Ottosson 2007). Redan 1994 hade stora internationella banker gett ut sina första hållbarhetsredovisningar medan de flesta svenska bankerna befinner sig i startgroparna för sitt hållbarhetsarbete (UNEP IE 1994).

I en internationell undersökning (där 22 svenska företag ingick) som tittade på om den frivilliga informationen är anpassad till målgrupperna kom man fram till att de viktigaste intressentgrupperna är aktieägare, analytiker/investerare, anställda och konsumenter, men det är sällan som de sistnämnda läser rapporterna. De som läser rapporten är oftast konsulter och konkurrenter. Undersökningen visade också att intressenterna är övertygade om att trovärdigheten på rapporterna bäst nås av formell verifiering dvs. en granskning, men de ansåg också att transparens är en av de viktigaste aspekterna vid rapportering. En av slutsatserna var att de flesta hållbarhetsredovisningarna var för allmänt hållna och alldeles för lika en PR-produkt. Det fanns inget samband mellan de långsiktiga strategierna och riskhanteringen inom företaget, inte heller sambandet mellan de ekonomiska konsekvenserna och företagets risker kom fram i redovisningen (Flening 2005).

Idag finns ingen lagstiftning för hållbarhetsredovisning men däremot finns flera olika normer som företagen kan välja att följa. Exempel på sådana normer är GRI:s riktlinjer, Svensk kod för bolagsstyrning, Global Compact och OECD:s riktlinjer. God redovisningssed anses av respekterade revisorer internationellt sett vara GRI:s riktlinjer så därför föll valet på den (Ljungdahl 2008).

1.3 Syfte

Håller de svenska bankernas hållbarhetsredovisning måttet utifrån ett internationellt normgivande perspektiv? Vårt syfte med denna uppsats är att undersöka hur åtta svenska banker hållbarhetsredovisar i förhållande till GRI:s (Global Reporting Initiative) riktlinjer. Utifrån riktlinjerna redovisar vi bankernas hållbarhetsprofil samt de tre delarna inom hållbarhetsredovisningens prestationsindikatorer ekonomi, miljö och sociala aspekter.

1.4 Avgränsningar

I uppsatsen kommer vi att granska SEB:s, Handelsbankens, Nordeas, Länsförsäkringar Banks, HQ Banks och Swedbanks årsredovisningar från 2007, samt Ikanobankens och Skandiabankens årsredovisningar från 2006 utifrån GRI:s riktlinjer för hållbarhetsredovisning, G3. Vi har valt GRI:s riktlinjer eftersom de anses som god redovisningssed för hållbarhetsredovisningar och är väl etablerade bland större företag i flera länder (Ljungdahl 2008). Vi har valt att bara ta den senaste årsredovisningen som underlag för vår granskning eftersom vår undersökning inte är en jämförelse av förändring mellan olika år utan en jämförelse utifrån GRI:s riktlinjer.

1.5 Kapitelsammanfattning

En trend inom redovisning har på senare år kommit att bli den så kallade hållbarhetsredovisningen. 1987 tillsatte FN en kommission för miljö och utveckling och frågan om hur företagen påverkar miljön har blivit allt hetare. Ursprungligen kom

påtryckningar om miljö- och socialt ansvar från aktivister men numera sätter även investerare press på företagen eftersom det anses värdehöjande. Idag är redovisningen om hur företagen påverkar miljön lagstadgad i ÅRL kap 6:1 § och presenteras i årsredovisningens förvaltningsberättelse. Det finns ett antal olika normer att följa för sin hållbarhetsredovisning bl. a GRI:s riktlinjer som beaktar tre olika aspekter: miljö, sociala och ekonomi.

Bankerna kan påverka den hållbara utvecklingen både direkt och indirekt. Dock anses det att de svenska bankerna inte har kommit lika långt som sina utländska konkurrenter när det gäller hur de redovisar sitt arbete med hållbar utveckling.

2. Metod

I vårt metodkapitel har vi förklarat hur vi har gått tillväga när vi har undersökt hur åtta olika banker hållbarhetsredovisar. Vi har strukturerat vår undersökning utifrån GRI:s riktlinjer med bankernas hållbarhetsprofil och bankernas prestationsindikatorer som huvudrubriker i vårt fortsatta arbete.

2.1 Tillvägagångssätt

Utifrån uppsatsens undersökningsproblem och syfte valde vi att undersöka olika bankers årsredovisningar där den frivilliga hållbarhetsredovisningen kan vara en del. Vi har i vår undersökning utgått från bankernas tryckta årsredovisningar och inte tagit hänsyn till vad som finns på deras hemsida. Vi valde att endast se hur väl bankerna kommunicerar sin hållbarhetsredovisning med sina intressenter i sina årsredovisningar. Vissa företag väljer att redovisa sin hållbarhetsredovisning integrerad i sin årsredovisning medan andra väljer att redovisa den som en separat trycksak. Det finns även företag som endast redovisar den på sin hemsida.

I vår uppsats vill vi visa hur bankerna redovisar sin hållbarhetsredovisning utifrån GRI:s riktlinjer. De teorier vi utgått från är Triple bottom line, Intressentmodellen, Legitimitetsteorin med GRI:s normsystem som bas.

2.2 Fallstudie

Vi har valt att göra vår uppsats som en fallstudie där vi undersöker hur olika banker utformar sina hållbarhetsredovisningar. Vi har valt att utgå från GRI:s riktlinjer när vi jämför de olika bankerna. Detta har gett oss en uppfattning om hur de olika bankerna har hanterat sitt arbete med ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter och hur de rapporterar detta. Studien omfattar SEB, Handelsbanken, Nordea, Ikanobanken, Länsförsäkringar Bank, HQ Bank, Swedbank och Skandiabanken.

2.3 Metodavgränsningar

Det finns idag ingen lagstiftning för hållbarhetsredovisning men däremot finns flera olika normer som företagen kan välja att följa. Några exempel på sådana normer är GRI:s riktlinjer, Svensk kod för bolagsstyrning, Global Compact och OECD:s riktlinjer. Allt fler större internationella företag ansluter sig till att följa GRI:s riktlinjer i sitt arbete med hållbar utveckling. GRI är de mest accepterade riktlinjerna för att rapportera alla delarna inom hållbar utveckling. Av internationellt respekterade revisorer anses GRI:s riktlinjer vara god redovisningssed så därför föll valet på den (Ljungdahl 2008).

Utifrån GRI:s riktlinjer har vi valt ut 20 punkter som är relevanta inom bankbranschen. Enligt GRI är deras riktlinjer inte en mall som företagen måste följa utan skall ses som ett mål att sträva efter (<http://www.globalreporting.org>). GRI:s riktlinjer är uppdelade i segment med olika inriktning, i de olika segmenten har vi valt ut de punkterna som vi bedömt särskilt berör banker. Vi har ej använt oss av samma antal punkter för varje segment utan endast tittat på sakfrågan. Vi har valt att se på bankernas hållbarhetsredovisning inom två huvudområden som är bankernas hållbarhetsprofil och prestationsindikatorer. Bankernas hållbarhetsprofil består av Strategi och analys, Profil och rapportparametrar, Ledningsstruktur och ledningssystem. Prestationsindikatorerna består av de tre aspekterna ekonomi, miljö och sociala, vilket blir en ”triple bottom line-redovisning”.

Under rubriken *Strategi och analys* har vi tittat på om banken har någon strategi med sitt hållbarhetsarbete, om det finns någon långsiktighet som följer från ett år till nästa. Vi har också undersökt om bankens hållbarhetsarbete finns med i alla delarna som banken arbetar med eller om det bara blir en del av årsredovisningen. Det indirekta hållbarhetsarbetet sker genom att bankerna vid utlåning kräver att företagen de lånar ut till ska redovisa sin påverkan av miljön. Här har vi också sett om banken har pekat ut några risk- och möjlighetsfaktorer som de anser vara viktiga att arbeta med. VD:ns kommentar om bankens hållbarhetsarbete finns också med här (GRI: 1.1, 1.2).

I nästa stycke som är *Profil och rapportparametrar* har vi undersökt om bankerna har med sin ägarstruktur och om det har skett några större förändringar under det redovisade året. Vi undersökte också om bankerna har redovisat hur deras process för hållbarhetsarbetet har lett

fram till det som redovisas i årsredovisningen. Vi har också letat efter om bankerna själva har tagit med om de har stött på några begränsningar i sitt arbete med hållbarutveckling (GRI: 2.6, 2.9, 3.5, 3.7, 3.11).

Under Ledningsstruktur och ledningssystem har vi valt att studera om bankerna har fastställt organisationens intressenter och hur de har valt att kommunicera med dem (GRI: 4.14, 4.15).

Inom ekonomin har vi valt att titta närmare på hur öppet bankerna visar personalens belöningsystem i årsredovisningen och om de redovisar någon strategi för hur vinsterna som banken eventuellt genererar ska disponeras. Bankerna tar även hänsyn till företagens hållbarhetsarbete när de investerar i fonder. Här har vi även letat efter om bankerna ägnar sig åt någon samhällsnyttig aktivitet (GRI: EC 1, EC 8).

På miljösidan finns det två olika aspekter de direkta och de indirekta aspekterna. I de direkta aspekterna har vi undersökt om bankerna i sin hållbarhetsredovisning redovisar hur stor deras elförbrukning är och om de försöker att dra ner på sitt koldioxidutsläpp. Det kan bankerna t.ex. göra genom att personalen gör färre tjänsteresor eller väljer att åka tåg istället för att ta flyget (GRI: EN 3).

Inom de sociala frågorna har vi valt att titta närmare på hur bankerna redovisar sin personal det vill säga om de redovisar olika nyckeltal som t.ex. könsfördelning, åldersfördelning och vilken utbildningsnivå de anställda har. Inom personalen har vi även undersökt om bankerna redovisar hur de utbildar sin personal och om de redovisar hur strukturerade deras kundrelationer är. Här finns också med om banken har gjort någon riskanalys för korruption och om banken har haft något diskrimineringsfall och i så fall hur de kom till rätta med det. Här ser vi även om banken varit med i någon kundundersökning och vad resultatet blev (GRI: LA 1, LA 2, LA 6, LA 10, HR 4, SO 2, PR 3, PR 5).

2.4 Underlag för poängbedömning

De punkter vi valt att undersöka har vi graderat i en skala från noll till fem enligt nedan.

0 = När banken *inte* har *nämnt* något i sin hållbarhetsredovisning beträffande punktens frågeställning.

1 = Om punkten *finns med*, dock *bara till vissa delar*.

2 = Om punkten *finns med* men kan bara med svårighet utläsas ur årsredovisningen.

3 = När punkten *finns med* i årsredovisningen på ett tydligt sätt *men saknar motivering*.

4 = När alla delarna *finns med* i årsredovisningen på ett tydligt sätt men är *endast delvis motiverade* enligt GRI.

5 = När alla delarna *finns med* i årsredovisningen på ett tydligt sätt och det enligt GRI finns *relevanta motiveringar* till bankens val.

2.5 Urval av banker

I debatten har det kommit fram att bankerna inte tar sitt ansvar inom hållbarhetsredovisning så därför föll vårt val på banksektorn (Ottoson 2007). Vi valde först att titta på de fyra stora fullservicebankerna (Swedbank, Handelsbanken, SEB och Nordea) i Sverige men bedömde att urvalet var för litet. Därför utökade vi med ytterliggare fem banker: Länsförsäkringar Bank, Skandiabanken, Ikanobanken, ICA Banken och HQ Bank för att få ett bättre underlag för vår analys.

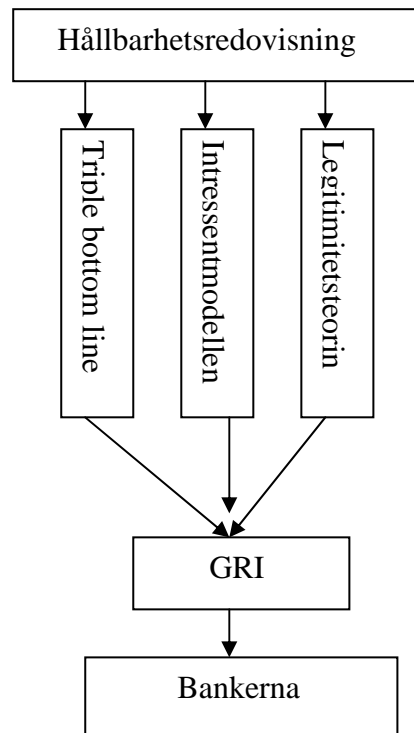
ICA Banken redovisar sitt hållbarhetsarbete inom ICA-koncernens årsredovisning. Endast 1,1 % av ICA-koncernens anställda arbetar inom bankverksamheten vilket gör det svårt att jämföra på lika grunder med de övriga bankerna. Detta har gjort att vi har valt att inte ta med ICA Banken i vår fortsatta studie.

Ikanobanken och Skandiabanken har inte svarat på vårt mail angående beställning av deras årsredovisningar från år 2007. På deras hemsida finns endast årsredovisningarna från år 2006 tillgängliga för utskrift vilket gjorde att vi inte hade någon annan valmöjlighet än att välja dessa för vår undersökning.

2.6 Kapitelsammanfattning

Vi valde att studera våra banker genom deras tryckta årsredovisningar där hållbarhetsredovisningen kan vara en del. Uppsatsens undersökningsmetod är en fallstudie där vi fick en uppfattning om hur de olika bankerna utformat sina hållbarhetsredovisningar. Vi avgränsade oss till att välja den norm som anses vara god redovisningssed, GRI:s riktlinjer, för vår undersökning. Undersökningen av hållbarhetsredovisningarna gjordes utifrån olika segment och delfrågor inom GRI:s riktlinjer. Till en början valde vi att undersöka de fyra svenska storbankerna men utökade med ytterligare fyra banker för att få ett större undersökningsunderlag.

3. Teori

Det finns många olika riktlinjer för hållbarhetsredovisning på grund av att det saknas lagstadgade regler för hur en hållbarhetsredovisning ska se ut. De företag som väljer att ge ut en hållbarhetsredovisning kan därför välja mellan många olika normer. Vi har valt att närmare studera GRI:s riktlinjer som är ansedda som god redovisningssed (Ljungdahl 2008). GRI:s riktlinjer utgår från att hållbar utveckling består av tre sammanlänkade delar: miljö, ekonomi och sociala aspekter, detta kan också uttryckas som "the triple bottom line". Det betyder att företagen måste beakta alla tre aspekterna i sitt hållbarhetsarbete, inte bara den ekonomiska aspekten som tidigare har ansetts som den enda (Bergström et al 2002). Enligt GRI är det viktigt att kunna peka ut sina intressenter för att kunna kommunicera på rätt sätt. Genom att föra en dialog med sina intressenter skapar företaget ett förtroende som ger legitimitet. Så därför har vi valt att undersöka bankernas hållbarhetsredovisning med de här tre teorierna som utgångspunkt och med GRI:s riktlinjer.

3.1 The triple bottom line

Hållbarhetsredovisning är ett samlingsnamn för ekonomi, social och miljöredovisning, den s.k. the triple bottom line. I FAR:s samlingsvolym 2008 del 2 presenteras olika benämningar på detta begrepp som till exempel miljöredovisning, social redovisning, omvärldsredovisning, Corporate Social Responsibility (CSR)-redovisning och ansvarsredovisning. The triple bottom line myntades och förespråkades av Jon Elkington där han menade att målet för affärsverksamhet inte enbart är det ekonomiska värdet utan också värdet inom de sociala och miljömässiga aspekterna (Crane & Matten 2007).

Triple bottom line är enligt Deegan och Unerman (2006) baserat på en tanke om balans mellan ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Förespråkare hävdar att triple bottom line kan ge information som möjliggör för andra, exempelvis intressenterna, att uppskatta hur pass företagens verksamhet är hållbar.

3.1.1 Miljöperspektivet

I enlighet med Crane och Matten (2007) kommer kraven inom detta perspektiv ursprungligen från ökade krav på hänsynstaganden till miljön. Bolagen ska så lite som möjligt påverka miljön negativt och deras verksamhet ska utföras på ett sätt som gör att jordens resurser kan sparas inför framtiden.

Miljöredovisningen är till skillnad från de två andra områdena i the triple bottom line lagstadgad och reglerad i den svenska ÅRL 6:1 §. Bolagen ska redovisa sitt miljöarbete och dess påverkan i förvaltningsberättelsen.

3.1.2 Ekonomiskt perspektiv

Det ekonomiska perspektivet handlar om hur bolagen redogör för sin ekonomiska påverkan genom sitt hållbarhetsarbete. Enligt Crane och Matten (2007) redovisar företagen det egna

företagets ekonomiska prestationer som till exempel kan beröra om och hur företaget betalar skatt i andra länder eller om de stödjer någon internationell hjälporganisation.

De ekonomiska talen som bolagen väljer att redovisa är inte desamma som de finansiella talen i årsredovisningen. Det är den samhällsekonomiska påverkan i det lokala och globala samhället som redovisas. En bra upprättad hållbarhetsredovisning ska innehålla identifierade problem, policys och mål samt visa på hur bolagen arbetar mot dessa (Flening 2005).

3.1.3 Socialt perspektiv

Detta perspektiv har uppmärksammats långt senare än de miljömässiga och ekonomiska perspektiven. Grunden till det sociala perspektivet kommer från och bottnar i tanken om hänsynstagande till mänskliga rättigheter och social rättvisa, som blivit allt viktigare p.g.a. skillnader i människors hälsa världen över och ökade inkomstskillnader mellan fattiga och rika (Crane & Matten 2007). Allmänheten har blivit allt mer uppmärksam på dessa problem vilket gjort att detta perspektiv är ganska nyutvecklat.

The triple bottom line kan sammanfattningsvis beskrivas som en avvägning mellan ekonomiskt, socialt och miljömässigt ansvar. Dessa tre områden är väldigt viktiga för företagen att använda sig av i sin kommunikation med sina intressenter.

3.2 Intressentmodellen

Enligt GRI är det viktigt att kunna peka ut sina intressenter för att kunna kommunicera med dem på rätt sätt. I intressentmodellen är företagets mål att uppfylla intressenternas krav. Det kan företagsledningen endast göra genom att kompromissa mellan de olika intressenternas krav. Det gör att företagen måste hitta en balans mellan de olika intressenternas informationskrav. Företagen kommunicerar med sina intressenter genom att ge ut information som är relevant och på det sättet skapa ett förtroende som gör att intressenterna känner en trygghet och fortsätter att göra affärer med företaget. En banks intressenter är framförallt ägare, kunder, långgivare, anställda, konkurrenter, stat och kommun. Enligt intressentmodellen har alla intressenter olika krav på företaget, vilket kan vara svårt att uppnå samtidigt. Men på

lång sikt strävar företaget efter att kunna möjliggöra alla väsentliga intressenters krav (Ax et al 2002).

Sören Bergström (2006) anser att hållbarhetsredovisning handlar om att släppa in intressenter eller beakta fler intressenters krav och önskemål än de som tidigare ansetts som självklara. Exempelvis kan de anställdas familjer, blivande anställda anses mer legitima i förhållande till ett visst företag. Bergström (2006) delar in intressenterna i de välartikulerade och oartikulerade, där de välartikulerade är de intressenter som företaget anser vara betydelsefulla och till och med oundvikliga medan de oartikulerade intressenterna kan vara okända, otydliga till och med betydelselösa. När ett företag sedan hållbarhetsredovisar handlar det om hur de kommunicerar med de oartikulerade intressenterna, utan att gå längre än vad företagsledningen vill eftersom den största delen av hållbarhetsredovisningen är frivillig.

Enligt Fredrik Ljungdahl (2008) så genererar arbetet med hållbarhetsredovisningen en förbättrad kommunikation med företagets intressenter. Därför fortsätter intressenterna att göra affärer med företaget och det i sin tur genererar ett mervärde för företaget. Det är när företaget underhåller relationen med alla betydelsefulla intressenter som det ger företaget den legitimitet företaget behöver för att kunna bedriva en lönsam verksamhet. När ett bra hållbarhetsarbete förbättrar villkoren för både miljö och människor uppskattas det av många intressenter som fortsätter att göra affärer med företaget vilket gör att lönsamheten ökar och då även utdelningen till ägarna (Ljungdahl 2008).

När intressenterna utövar påtryckningar kan företagen möta dem på tre olika sätt reaktivt, receptivt och konstruktivt.

- *Reaktivt synsätt.* Här anser företagen att de alltid följer gällande lagstiftning men drivkraften är att minimera kostnaderna.
- *Receptivt synsätt.* I detta synsätt anser företagen att de gör det de måste men på det smartaste sättet för att vara kvar på en konkurrenskraftig position.
- *Konstruktivt synsätt.* Företagen ser här att det finns konkurrensfördelar att utveckla nya tjänster eller förändra affärsidén utifrån påtryckningarna. Här inser företagsledningen att de kan förbättra lönsamheten genom att arbeta med hållbarhetsfrågor.

Det är företagsledningens inställning till arbetet med hållbarhetsredovisning som avgör hur det utvecklas inom företaget. Det är även hur ledningen väljer att agera på de olika intressenternas krav som visar sig i den frivilliga redovisningen (Ljungdahl 2008). Robin Roberts (1992) menar att den styrelse som inte uppvisar sina mål för den sociala redovisningen kan bli straffad genom att intressenterna väljer andra företag.

Idag har många pensionsfonder ägardirektiv som inkluderar hållbarhetsarbete. Även utifrån riskbedömning på längre sikt är hållbarhetsarbetet viktigt för ägarna som då kan göra mer relevanta bedömningar angående sina investeringar. Många grupper som förespråkar att det läggs större vikt vid hållbarhetsarbetet. De grupperna försöker även att påverka de stora finansiella aktörerna på marknaden så att de kan kräva en transparent hållbarhetsredovisning (Flening 2005).

Intressentmodellen beskriver ett företags olika aktörer d v s intressenterna. Det är via intressenterna företaget finner sin legitimitet i omgivningen det verkar i.

3.3 Legitimitetsteorin

Deegan och Unerman (2006) menar att legitimitetsteorin bygger på att det finns ”sociala kontrakt” mellan de aktuella organisationerna och den omgivning de är verksamma i. Legitimitetsteorin förlitar sig direkt på detta begrepp (Deegan 2002). De ”sociala kontrakten” är svåra att definiera men i stora drag kan man säga att det handlar om förväntningar som samhället eller de samlade intressenterna har på hur organisationer sköter sin verksamhet. Under de senaste årtiondena har dessa förväntningar förändrats markant. Detta har gjort att organisationer och företag med svagt ansvarstagande för sociala och miljömässiga aspekter fått svårt att skaffa fram nödvändiga resurser för sin verksamhet samt att överleva på längre sikt (Deegan & Unerman 2006).

Tilling (2004) anser att legitimitetsteorin erbjuder en kraftfull mekanism för förståelsen av frivillig redovisning inom företagens hållbarhetsredovisning. Legitimitet är en resurs som företagen behöver för att överhuvudtaget fungera, där dessutom olika agerande kan höja eller sänka legitimiteten.

Det finns enligt Tilling (2004) fyra olika stadier ett företag kan befinna sig i när det gäller sin legitimitet. De olika stadierna är:

- *Etablering av legitimitet.* Detta innebär att företag som befinner sig i etableringsfasen finner acceptans hos sina intressenter för hur de bedriver sin verksamhet. Det är viktigt att företagen förstår den sociala konstruktionen i sin omgivning.
- *Bevaring av legitimitet.* Här befinner sig de allra flesta företagen. Svårigheten ligger i att marknaden kan svänga snabbt liksom intressenternas acceptans. Legitimiteten kan förloras utan att företagen ändrar sina aktiviteter, trots att de tidigare varit accepterade.
- *Expanding av legitimitet.* Vid ingång på nya marknader eller vid förändringar på den nuvarande marknaden måste företagen expandera och utöka sin legitimitet. Legitimitet måste på nytt vinna förtroende hos företagets intressenter.
- *Försvara sin legitimitet.* Företagets legitimitet kan bli hotad och angripen av olika händelser där det blir viktigt att försvara legitimiteten för verksamheten. Till exempel kan ett hot bestå av att företagets varumärke blir ihopkopplat med barnarbete eller att företaget anses förstöra miljön på olika sätt. Arbetet med att försvara sin legitimitet bör företagen ständigt jobba med även om det inte har inträffat någon incident.

Ett sätt att nå legitimitet hos intressenterna är att utforma en hållbarhetsredovisning som är så bra och heltäckande som möjligt. Detta kan med fördel göras enligt GRI:s riktlinjer.

3.4 GRI

GRI:s riktlinjer är inte en mall att pricka en redovisning efter – den är avsedd att ses som ett mål att sträva efter. Ett sätt att utforma sin hållbarhetsredovisning är att följa GRI:s riktlinjer. Dessa riktlinjer anses av större internationella företag vara god redovisningssed (Ljungdahl 2008).

3.4.1 Historik och fakta

Global Reporting Initiative (GRI) grundades 1997 av CERES – the Coalition for Environmentally Responsible Economies. Syftet var att på företagsnivå skapa riktlinjer för

redovisning av hållbar utveckling. 1999 kom ett förslag på riktlinjer som sedan reviderats två gånger, både 2002 och nu senast hösten 2006 (G3) (Larsson 2005).

Anledningen till GRI:s grundande var att omgivningen fått ökade kunskaper om existerande risker och hot mot den hållbara utvecklingen. Transparens för företagens ekonomiska, miljömässiga och sociala påverkan kom att bli allt viktigare för att företagen skulle kunna behålla sin goda relation till sina intressenter. Eftersom det än idag inte existerar någon lagstiftning om hur företagens hållbarhetsredovisning ska se ut kan det vara svårt att jämföra hållbarhetsredovisningar företagen emellan. Det är även svårt för intressenterna att få en uppfattning om hur olika företag tar sitt ansvar i hållbarhetsfrågorna.

GRI består av experter i olika länder över hela världen. Dessa experter arbetar ständigt med att utveckla och kontinuerligt förbättra de befintliga riktlinjer som GRI har ställt upp. Detta för att riktlinjerna ska vara så lätta som möjligt för företagen att följa och tillämpa när de gör sin hållbarhetsredovisning. För att riktlinjerna ska hålla så hög kvalitet som möjligt beträffande kreativitet, tekniker och relevans anlitar GRI personer med olika kompetens i utvecklingsprocessen (<http://www.globalreporting.org>).

Det mest accepterade sättet att hållbarhetsredovisa efter är enligt GRI:s riktlinjer. Numera är det allt fler företag i världen som redovisar i enlighet med GRI:s riktlinjer. Dock är GRI:s riktlinjer inte en mall att följa punkt efter punkt utan ska mer ses som mål att sträva efter att uppnå (Flening 2005).

3.4.2 Kvalitetsprinciper

GRI har ställt upp sex principer för att säkerställa kvaliteten på redovisningen. Principerna ska tillförsäkra att kvaliteten på det rapporterade materialet och presentationen håller en viss standard. Enligt GRI ska hela processen med hållbarhetsredovisningen bygga på de sex grundprinciperna. Alla de grundläggande principerna ska visa en öppen redovisning av antaganden och processer.

Principerna enligt nedan:

- *Tillförlitlighet.* Den information som samlats in och den process som lett fram till rapporten ska kunna bli återgiven och granskad så att kvaliteten garanteras. Informationen som har använts i rapporten ska kunna styrkas genom intern kontroll eller genom att den blivit granskad av en utomstående.
- *Tydlighet.* Informationen som presenteras ska vara tillgänglig, lätt att förstå och användbar för företagets intressenter. Den ska vara utformad så att intressenterna hittar önskad information utan större ansträngning och förståelig för den som har intresse för företaget. Genom att använda tabeller och annan grafisk information kan företaget förstärka överskådligheten i rapporten.
- *Balans.* Presentationen ska visa en opartisk bild av verksamheten. Den ska klargöra både positiva och negativa aspekter av företaget så att läsaren kan göra en egen bedömning av företaget som helhet. I rapporten ska det klart framgå vad som är fakta och vad som är en tolkning som företaget gjort.
- *Jämförbarhet.* Information som redovisas i rapporten ska utarbetas och redovisas konsekvent. Rapporterad information ska presenteras på ett sådant sätt att intressenterna kan analysera företagets utveckling över tiden och jämföra med liknande företag. Genom konsekventa riktlinjer för rapportering kan interna och externa intressenter bedöma investeringsbeslut och göra värderingar av företagets aktiviteter. Jämförelse mellan olika företag kräver försiktighet eftersom många faktorer påverkar resultaten bl.a. storleken på företaget, geografiska förutsättningar m.m.
- *Helhet.* Den rapporterade informationen ska vara tillräckligt detaljerad för att intressenterna ska kunna bedöma hur företaget utvecklas.
- *Tidsperiod (regelbundenhet).* Rapporterna ska ges ut med jämna mellanrum för intressenterna ska kunna fatta beslut utifrån informationen.

3.5 Kapitelsammanfattning

The triple bottom line är en teori som beskriver tre olika områden som hållbarhetsredovisning grundar sig på. Dessa områden är ekonomi, miljö och sociala aspekter och är alla viktiga för företagen att använda sig av när de kommunicerar med sina olika intressenter. I intressentmodellen identifieras företagets olika intressenter där vissa är något viktigare än

andra. I sin kommunikation med intressenterna är det viktigt att skapa förtroende som ger en legitimitet för företaget i sin verksamhetsomgivning. Ett verktyg för att nå legitimitet är att använda sig av olika normer för hållbarhetsredovisning. Den norm som av internationella företag används och betraktas som god redovisningssed inom hållbarhetsredovisning är GRI:s riktlinjer. GRI består av experter från hela världen som hela tiden utvecklar och gör förbättringar av riktlinjerna. Det finns sex principer som GRI ställt upp för att säkerställa kvaliteten på redovisningen. Dessa principer är: tillförlitlighet, tydlighet, balans, jämförbarhet, helhet och tidsperiod (regelbundenhet).

4. Empiri

4.1 Inledning

Vi har valt ett antal punkter under varje sektion som vi ansett vara relevanta för bankbranschen. Dessa frågor har vi graderat i en poängskala från 0 till 5, där 0 poäng är när information helt saknas och 5 poäng är när informationen är komplett och strukturerad i bankernas årsredovisningar.

Här kommer vår presentation av de åtta bankerna som vi har undersökt och som vi presenterar under följande rubriker:

- Presentation av bank
- Bankernas hållbarhetsprofil
- Prestationsindikatorer

4.2 GRI:s riktlinjer

Här följer en förenklad sammanställning av GRI:s riktlinjer. GRI har delat in sina riktlinjer i två olika delar som är hållbarhetsprofil och prestationsindikatorer. GRI:s hållbarhetsprofil består av strategi och analys, profil och rapportparametrar samt ledningsstruktur och ledningssystem. Prestationsindikatorerna är uppdelade i tre områden, ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter.

4.2.1 Bankernas hållbarhetsprofil

Strategi och analys

En kort sammanfattning av företagets strategi och analys där nyckelfaktorerna är risker och möjligheter. Strategi och analys innebär att företagsledningens övergripande visioner om framtidens möjligheter och risker med hållbar utveckling redovisas.

Profil och rapportparametrar

I denna del finns en presentation av företaget i form av dess storlek, produkter, antal anställda etc. Denna del innehåller även riktlinjer för rapportens omfattning och profil. Rapportupbyggnaden och data för rapporteringsperiod presenteras. Profil och rapportparametrar innehåller även avgränsningar mm.

Ledningsstruktur och ledningssystem

Här redovisas företagets struktur över hur de har organiserat sin personal inom olika uppgifter. Förklaring över hur beslutsvägarna ser ut och vilka som är ansvariga redovisas också. Det finns även en definition över företagens intressenter och hur de kommunicerar med dem.

4.2.2 Prestationsindikatorer

Ekonomi

Den ekonomiska delen av hållbarhetsredovisning visar hur organisationens intressenter påverkas av företagets ekonomiska aspekter. Här redovisas även hur företagets ekonomiska synsätt påverkar intressenterna på lokal, nationell och global nivå.

Miljö

I denna del redovisar företaget hur deras påverkan är på ekosystemet. Här syns även företagets mål för att minska den negativa påverkan på miljön samt de förpliktelser som företaget tidigare ingått. Dessutom presenteras företagets fördelar och nackdelar vad gäller miljön.

Sociala

Den sociala dimensionen visar vilken påverkan företaget har på sin omgivning som aktör. Det innefattar arbetskraftspraxis och anständiga arbetsförhållande som GRI bygger på etablerade normer på området. Även hur företagen påverkar sina leverantörer att följa internationella standarder för bl. a mänskliga rättigheter ingår i den sociala dimensionen. Vidare tas det upp hur företaget påverkar sin omgivning och hur riskerna uppstår samt hur sociala strukturer påverkas i samhället. De sociala aspekterna berör även företagets produktansvar vilket

innebär hanteringen kring produkternas påverkan på konsumentens hälsa och säkerhet, produktinformation och marknadsföring.

4.2 SEB

4.2.1 Presentation av SEB

SEB är en universalbank i Sverige, Estland, Lettland, Litauen och Tyskland. Banken har även bankkontor i Ukraina och Ryssland. Koncernens balansomslutning var den 31 december 2007 2 344 miljarder kronor och vid samma tidpunkt hade banken 19 506 anställda. Banken stödjer FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

4.2.2 Hållbarhetsprofil

Strategi och analys

SEB skriver att de har koncernövergripande strategier för sitt sociala ansvar, men de redovisas inte. Banken har valt att utgå från kunderna och medarbetarna i sitt hållbarhetsarbete, där största fokus är på kunderna. De andra delarna av hållbarhetsarbetet finns med i väldigt liten utsträckning.

VD:s kommentar i årsredovisningen:

Det enda som VD Annika Falkengren kommenterar inom hållbarhetsarbetet är deras satsning på kunderna. Årligen görs undersökningar inom kundnöjdhet som leder till ytterligare förbättringar. Styrelsens ordförande Marcus Wallenberg kommenterar inte bankens långsiktiga arbete med hållbarhetsinriktning.

Profil och rapportparametrar

Bankens aktieägare är tydligt redovisade. Även hur aktiekapital har förändrats under 30 år tillbaka redovisas. I årsredovisningen beskriver banken att de under 2007 har antagit Ekvatorprinciperna som är frivilliga riktlinjer för hantering av miljö och samhällskonsekvenser vid projektfinansiering. Under 2007 har SEB även antagit en ny uppförandekod som alla

medarbetarna i koncernen utbildas i. SEB beskriver översiktligt hur deras arbete med hållbarhetspolicy och hur deras mål följs upp och mäts. Några begränsningar inom bankens hållbarhetsarbete finns ej angivet i redovisningen.

Ledningsstruktur och ledningssystem

SEB pekar bara ut tre av sina intressenter på ett tydligt sätt och dessa är medarbetarna, storföretagen och de finansiellt aktiva kunderna. De nämner också samhället, dock som en diffus intressent.

4.2.3 Prestationsindikatorer

Ekonomi

Här redovisar SEB tydligt hur deras vinstandelspolicy ser ut och hur resultatet har delats ut under några år tillbaka. Det finns även beskrivningar över hur belöningsystemen ser ut för alla anställda utom för höga chefer och nyckelpersoner som enligt redovisningen har individuella avtal. Banken stödjer också några olika mindre sociala projekt.

Miljö

SEB redovisar en minskad energiförbrukning som en procentsats från föregående år. De redovisar även en minskning av antal flygresor och en minskad pappersförbrukning på samma sätt.

Sociala

Personalområdets nyckeltal är redovisade med tydliga tabeller och i texten. Banken har gjort en personalundersökning som de här redovisar resultatet för. De redovisar också hur de kompetensutvecklar sin personal men de har ingen redovisad säkerhetsutbildning eller utbildning för att motverka korruption. I årsredovisningen finns flera olika undersökningar inom kundnöjdhet som olika tidningar och organisationer gjort.

4.3 Handelsbanken

4.3.1 Presentation av Handelsbanken

Handelsbanken är en universalbank i Sverige, Norge, Finland, Danmark och Storbritannien. Banken har idag 10 500 anställda och en balansomslutning på 1 859 miljarder kronor. Handelsbanken följer FN:s miljöprogram, Handelskammarens ”Näringslivsprogram för varaktig hållbar utveckling” och United Nations Environmental Programme Finance statement.

4.3.2 Hållbarhetsprofil

Strategi och analys

Handelsbanken har valt ut kunderna som sin viktigaste intressent och hela deras strategi genomsyras av hur de kommunicerar med sina kunder. Bankens affärsidé är att alltid utgå från kundens behov när de erbjuder finansiella tjänster. Någon strategi för helheten inom sitt hållbarhetsarbete redovisar inte banken. Banken minimerar sin risk genom att miljöfrågorna beaktas när kundernas kreditvärdighet bedöms. För kunderna finns även möjligheten att investera i etiska och miljöinriktade produkter.

Koncernchefens kommentar i årsredovisningen:

Handelsbankens koncernchef Pär Boman skriver flera gånger att banken enligt Svenskt Kvalitetsindex har Nordens mest nöjda kunder. Han poängterar hur banken ska möta sin viktigaste intressent kunden ur många olika perspektiv t.ex. beslutsperspektivet och tidsperspektivet.

Profil och Rapportparametrar

Utifrån storleken på aktiekapitalet presenteras aktieägarna i både tabellform och text. Bankens hållbarhetsarbete är som allt annat ansvar i Handelsbanken decentraliserat ut till kontoren vilket betyder att det inte finns någon process för det praktiska hållbarhetsarbetet. I årsredovisningen finns det inga redovisade begränsningar för bankens hållbarhetsarbete.

Under 2007 har banken börjat med kvartalsrapportering av vattenförbrukning, el, och värme för att kunna minska förbrukningen.

Ledningsstruktur och ledningssystem

Handelsbanken har i sin frivilliga redovisning kunden i centrum och hur de ska kommunicera med sina kunder, men de har inte pekat ut sina andra intressenter.

4.3.3 Prestationsindikatorer

Ekonomi

Här redovisar banken sin vinstfördelning men ej sitt belöningsystem till sina anställda, det omnämns bara. Banken har en forskningsstiftelse som under året beviljades 118 miljoner kronor.

Miljö

Ur redovisningen kan man här utläsa hur mycket koldioxidutsläpp som banken har haft under åren 2003 till 2006, tyvärr finns inte 2007 med.

Sociala

Banken redovisar här hur fördelningen av anställda ser ut i de olika länderna även ålder och könsfördelning finns med, men inget om personalomsättning eller säkerhetsutbildning redovisas. Handelsbanken redovisar inte heller om de har någon policy för utbildning eller gör någon riskanalys för korruption ej heller om de har haft något fall av diskriminering. I deras årsredovisning finns ingen policy om hur bankens medarbetare ska förmedla bankens tjänster. Banken redovisar däremot att de ligger på topp i en kundundersökning.

4.4 Nordea

4.4.1 Presentation av Nordea

Nordea är en fullservicebank som har en ledande ställning inom Norden. De följer Svensk kod för bolagsstyrning. Koncernens balansomslutning är 389 miljarder euro och antal anställda är ca 31700 heltidstjänster. Bankens hemmamarknader är Danmark, Sverige, Finland och Norge och de utgör 81 % av koncernens intäkter.

4.4.2 Hållbarhetsprofil

Strategi och analys

Nordea redogör tydligt för sina strategier med fokus på de sociala delarna både när det gäller medarbetarna och kunderna. De andra delarna i hållbarhetsredovisningen finns inte lika lättillgängliga i årsredovisningen.

VD:s kommentar i årsredovisningen:

VD Christian Clausen uttalar att Nordea under 2007 har en ny vision som understryker att människorna är deras viktigaste tillgång eftersom människor är unika.

Profil och rapportparametrar

Den största ägaren är svenska staten som äger 19,9 %, sedan finns det 465 000 andra aktieägare som gör att aktien är den mest spridda i Norden. Banken redovisar att svenska staten under 2007 aktualiserat sina planer på att sälja sina aktier i Nordea. Nordea redovisar hur de har tagit fram sin hållbarhetsredovisning på ett tydligt sätt. I rapporten beskriver banken att under 2007 har de infört riktlinjer för socialt ansvarstagande inom sin kapitalförvaltning. Under hösten inledde banken ett arbete med att förnya sin strategi för samhällsansvar. Banken har även utvidgat sin riskmedvetenhet vid utlåning till att även inbegripa samhällsrisk. Banken har även undertecknat Ekvator-principerna och FN:s principer för ansvarsfulla placeringar under 2007. Däremot presenterar inte Nordea några avgränsningar i sitt hållbarhetsarbete.

Ledningsstruktur och ledningssystem

Nordea är tydliga när de anger vilka som är deras intressenter och hur de kommunicerar med dem. Intressenterna finns med som en röd tråd genom hela årsredovisningen.

4.4.3 Prestationsindikatorer

Ekonomi

Här finns tydliga hänvisningar till bonussystem i förvaltningsberättelsen och vinstandelspolicyn beskrivs också på ett tydligt sätt.

Miljö

Nordea redovisar att de ska minska sin negativa och öka sin positiva miljöpåverkan. Men de redovisar inte hur de tänkt göra det rent konkret.

Sociala

Nyckeltalen inom personalområdet är väl definierade i olika tabeller och text, men personalomsättningen framgår otydligt. Utbildningen som personalen genomgår redovisas tydligt men inte om de har någon säkerhetsutbildning. Diskrimineringsfrågan nämns inte i årsredovisningen inte heller utbildning för att motverka korruption. Nordea gör årligen en undersökning inom kundnöjdhet som de redovisar öppet.

4.5 Ikanobanken

4.5.1 Företagspresentation

Ikanobanken är en nischbank som har inriktat sig på enkla banktjänster till privatpersoner. Balansomslutningen för 2006 var 6 837 miljoner kronor och antalet medarbetare den 31 december var 174 personer. Vi har endast haft möjlighet att undersöka årsredovisningen från år 2006 eftersom den var den enda som fanns tillgänglig när vårt arbete startade.

4.5.2 Hållbarhetsprofil

Ikanobanken har ingen hållbarhetsredovisning, det enda som kan nämnas är att de satsar på medarbetarnas välmående.

4.6 Länsförsäkringar Bank

4.6.1 Företagspresentation

Länsförsäkringar Bank är en fullsortimentsbank med komplett utbud av tjänster till främst privatpersoner och lantbrukare men även till företag. Länsförsäkringar Bank följer till vissa delar Svensk kod för bolagsstyrning och är miljöcertifierat enligt ISO 14 001:2004. Balansomslutningen uppgick under år 2007 till 85 miljarder kronor och antal anställda var 335. Bankens marknad består av den svenska marknaden. Under år 2007 var en av bankens stora händelser att de förvärvade Kaupthing Banks privatbolånestock om 1,2 miljarder kronor.

4.6.2 Hållbarhetsprofil

Strategi och analys

Länsförsäkringar Bank har gemensamt med övriga bolag i länsförsäkringsgruppen en handlingsplan för miljöarbetet. Man ska på olika vis minska sin negativa miljöpåverkan och nå upp till satta miljömål vilket redovisas tydligt och noggrant. De andra delarna inom hållbarhetsarbetet nämns inte alls. Olika typer av risker som berör Länsförsäkringar Bank tas inte upp i den frivilliga delen av årsredovisningen däremot kan man hitta sådan information i förvaltningsberättelsen.

VD:s kommentar i årsredovisningen:

Länsförsäkringar Banks VD Anders Borgcrantz uttalar sig inte om hur banken arbetar med sitt hållbarhetsarbete. Han berör mest hur viktigt det är att mötet med kunden blir så bra som möjligt och att man kan möta kundens samtliga behov i ett sammanhang.

Profil och rapportparametrar

Ägarstrukturen redovisas både i text och i ett organisationsschema där man ser att Länsförsäkringar Bank ägs till 100 % av Länsförsäkringar AB som i sin tur ägs av 24 kundägda länsförsäkringsbolag och 14 socken- och häradsbolag. Banken redovisar tydligt processen för sitt miljöarbete dock ingenting kring de andra delarna inom hållbarhetsarbetet som då kan ses som en ej redovisad avgränsning. I juni 2007 introducerades en ny handlingsplan för miljöarbetet vilken är väl definierad i text.

Ledningsstruktur och ledningssystem

Det finns inget klart uttalande om vilka som är Länsförsäkringar Banks viktigaste intressenter men man kan med lätthet läsa ut att kunden står i starkt fokus. Man lägger ner mycket arbete för att förbättra stödet för ett bra kundmöte med bl. a. bättre processer, systemstöd och internetapplikationer.

4.6.3 Prestationsindikatorer

Ekonomi

Det finns inga hänvisningar om hur utdelningar hanteras däremot beskrivs att de anställda har individuella målkontrakt som är direkt kopplade till bankens mål och vid uppfyllda mål utgår en belöning i form av en extra ersättning som fastställs utifrån bankresultatet. Några samhällsnyttiga tjänster redovisas inte alls.

Miljö

Banken redovisar vilken miljöpolicy man har och vilka mål man satt upp för att minska miljöpåverkan.

Sociala

Olika nyckeltal angående medarbetarna redovisas både i text och i diagram som är lätta att förstå, dock redovisas personalomsättningen endast i text. Det redovisas att utbildningar inom flera områden har genomförts för de anställda men inte om det inbegriper säkerhetsutbildning. Ingenting nämns om diskrimineringsfrågan i Länsförsäkringar Banks årsredovisning inte heller något om hur de motverkar korrupktion. Redovisning om hur förmedling av tjänster går

till nämns bara vagt i sammanhanget av att de ständigt förbättrar processen för ett bra kundmöte. På flera ställen i årsredovisningen tar man upp resultaten från olika undersökningar inom kundnöjdhet.

4.7 HQ Bank

4.7.1 Företagspresentation

HQ Bank är en nischbank inom förmögenhetsförvaltning. De följer Svensk kod för bolagsstyrning där kontinuerliga uppdateringar av berörda uppgifter går att hitta på bankens hemsida. HQ Banks balansomslutning var år 2007 drygt 9,2 miljarder kronor och antalet anställda uppgick vid årets slut till 250 personer. Bankens marknadsområden är Private Banking och Investment Banking. En av årets stora händelser är att år 2007 blev HQ Banks bästa år någonsin med flera procents ökning på flera områden.

4.7.2 Hållbarhetsprofil

Strategi och analys

HQ Bank redovisar inte någon strategi om hållbar utveckling i sin årsredovisning.

VD:s kommentar i årsredovisningen:

VD Mikael König har nästan inga kommentarer alls som rör hållbarhetsarbete. Det enda som nämns kortfattat är att människorna som levererar HQ Banks tjänster och produkter är en av de viktigaste framgångsfaktorerna.

Profil och rapportparametrar

HQ Bank är ett publikt aktiebolag som till största enskilda delen (22,2 %) ägs av Investment AB Öresund. Detta redovisas tydligt i text och diagram på ett lättöverskådligt sätt. Betydande förändringar som skett redovisas lite grann men mest i löpande text som t ex att HQ Bank har

ny VD. Inget nämns överhuvudtaget om någon process för hållbarhetsarbete, inte ens om några framtida planer på området.

Ledningsstruktur och ledningssystem

De viktigaste intressenterna anses vara medarbetarna och de lyfts fram som den viktigaste resursen. En annan viktig intressent är kunderna. Detta redovisas inte tydligt men i texten framgår det på flera ställen.

4.7.3 Prestationsindikatorer

Ekonomi

Det presenteras en tydlig utdelningspolicy i HQ Banks årsredovisning där även långsiktiga mål för utdelning nämns. Inget alls nämns om några samhällsnyttiga tjänster.

Miljö

Finns ingen redovisning alls inom detta område.

Sociala

Olika nyckeltal redovisas både i text och i diagram på ett utförligt och tydligt sätt. Personalomsättningen redovisas dock enbart i diagram och könsfördelningen endast i text. Man säger också att eftersom HQ Bank är en nischaktör på bankmarknaden och arbetar med en liten organisation måste varje medarbetare ha bred och djup kompetens för att kunna möta kundens krav. Trots detta nämns inget om hur medarbetarna utbildas för att klara av att möta dessa krav. Någon säkerhetsutbildning för personalen nämns inte heller. Diskrimineringsfrågan utesluts helt likaså hur man gör för att motverka korruption. I HQ Banks årsredovisning finns ingen policy redovisad för hur deras förmedling av tjänster går till. HQ Bank redovisar att de rankats högst i elva av delklasserna i en kundundersökning inom private banking.

4.8 Swedbank

4.8.1 Företagspresentation

Swedbank har idag kontor i Sverige, Estland, Lettland, Litauen, Ukraina och Ryssland. Antal anställda i hela koncernen var vid årsskiftet ca 23 300 heltidsanställda och bankens balansomslutning var 1 600 miljarder kronor. Swedbank följer Global Compact som är FN:s normer för hållbarhetsredovisning. Normerna innehåller 10 principer om mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och förebyggande av korruption. Banken är också miljöcertifierad enligt ISO 14001.

4.8.2 Hållbarhetsprofil

Strategi och analys

Banken har sedan några månader tillbaks en hållbarhetspolicy som gäller för hela koncernen. Hållbarhetspolicyn är baserad på Global Compact och ska vara vägledande i hela verksamheten. Den är däremot inte presenterad i sin helhet i årsredovisningen. Det finns även en miljöpolicy för den svenska delen av bankverksamheten. Genom att banken har tagit fram en egen miljöanalysmodell som de använder vid kreditgivning på den svenska marknaden kan de minska sin risk vid utlåning.

VD:s kommentar i årsredovisningen:

VD Jan Linden gör inga kommentarer om bankens hållbarhetsarbete, men däremot bankens styrelseordförande Carl Erik Stålberg berör att de sociala delarna av hållbarhetsarbetet är en förutsättning för bankens långsiktiga strategi.

Profil och rapportparametrar

Ägarstrukturen redovisas både i text och i diagram. Där kan man se att Swedbank till 21,6 % ägs av Sparbanksstiftelserna. Banken delar in sitt hållbarhetsarbete i de tre olika grenarna miljö, ekonomi och etik. Inom varje gren redogör de för sina mål och motiverar de valda avgränsningarna. De har även redovisat hur de följer upp de olika målen inom hållbart arbete.

Swedbank har under 2007 och 2006 tagit fram nya mätbara miljömål för de olika delarna i sitt hållbarhetsarbete bland annat att 60 % av bankens kunder ska tycka att Swedbank är bäst på att ta sitt samhällsansvar.

Ledningsstruktur och ledningssystem

Swedbank pekar ut sina intressenter och de är kunderna, aktieägarna och medarbetarna. Genom en ständig dialog med sina medarbetare och kunder anser banken att de kan skapa ett långsiktigt förtroende.

4.8.3 Prestationsindikatorer

Ekonomi

Banken har egna analytiker som arbetar med miljö och etik. Analytikerna gör egna analyser på företag som bankens fonder investerar i. Banken redovisar sina ekonomiska resultat och hur de sedan fördelas. Sparbanksstiftelserna, som är Swedbanks storägare, väljer att dela ut sin årliga avkastning från Swedbank till välgörande ändamål.

Miljö

Banken har konkreta mål över hur de ska minska sin negativa påverkan på miljön och hur de har uppnått sina mål. De redovisar utifrån tabeller hur de minskat sin elanvändning och pappersförbrukning även hur de minskar sitt koldioxidutsläpp genom att minska sina tjänsteresor. Banken gör egna riskanalyser utifrån miljön när de lånar ut pengar till olika företag.

Sociala

Swedbank har interna regler och etiska uppförandekoder som kontinuerligt följs upp. Nyckeltalen för medarbetarna finns tydligt uppställda, de har även med hur stor personalomsättning de har haft under året. Någon säkerhetsutbildning har de inte men de redovisar andra utbildningar som personalen har genomgått under året. Några fall av diskriminering nämns inte i årsredovisningen. Swedbank redovisar i Svensk Kvalitetsindex en årlig undersökning inom kundnöjdhet för privatkunder, där Swedbanks index sjönk under 2007. Det är en styrka att på det sättet även kunna visa en kundundersökning där banken har minskat i förtroende.

4.9 Skandiabanken

4.9.1 Företagspresentation

Skandiabanken är en nischbank som riktar sig till privatpersoner som använder sig av Internet och telefon för att göra sina bankärenden. Bankens hemmamarknader är Sverige, Norge och Danmark. Under 2006 hade banken 380 personer anställda och en balansomslutning på 57 miljoner kronor. Vi har endast haft möjlighet att undersöka årsredovisningen från år 2006 eftersom den var den enda som fanns tillgänglig när vårt arbete startade.

4.9.2 Hållbarhetsprofil

Strategi och analys

Skandiabanken har ingen hållbarhetsredovisning.

4.10 GRI - Vårt material för poängbedömning

Profil

1.1 Strategi för hållbarhetsarbetet

1.2 Nyckelfaktorer för risk- och möjlighetsbedömning

2.6 Ägarförhållande och ägarkategorier

2.9 Betydande förändringar som skett inom ägarstrukturen

3.5 Processen för hållbarhetsredovisningen

3.7 Särskilda begränsningar banken har i sitt arbete med hållbarutveckling

3.11 Betydande förändringar som skett inom bankens hållbarhetsarbete

4.14 Organisationens intressenter

4.15 Fastställande av intressenter

Prestationsindikatorer

EC 1 Uppnått och fördelat värde

EC 8 Utveckling och effekt av infrastrukturinvesteringar och samhällsnyttiga tjänster

EN 3 Direkt energiförbrukning

LA 1 Nyckeltal medarbetare

LA 2 Personalomsättning och könsfördelning

LA 6 Säkerhetsutbildning

LA10 Utbildning av personal

HR 4 Antal fall av diskriminering och åtgärder

SO 2 Riskanalys för korruption

PR 3 Föreskrifter för tillvägagångssätt av förmedling av tjänster

PR 5 Kundundersökningar och kundnöjdhet

4.11 Kapitelsammanfattning

	SEB	Handelsbanken	Nordea	Ikanobanken	Länsförsäkringar Bank	HQ Bank	Swedbank	Skandiabanken
1.1	2	2	3	1	3	0	5	0
1.2	1	5	3	0	0	0	3	0
2.6	4	5	5	0	4	5	5	0
2.9	2	3	1	0	1	1	4	0
3.5	3	0	4	0	2	0	4	0
3.7	1	0	0	0	0	0	3	0
3.11	3	2	4	0	5	0	5	0
4.14	3	3	5	0	3	3	4	0
4.15	1	0	3	0	0	0	4	0
EC 1	4	3	4	0	3	2	4	0
EC8	2	3	1	0	0	0	4	0
EN3	3	2	0	0	3	0	5	0
LA 1	5	2	5	0	4	5	4	0
LA 2	5	2	4	0	3	3	4	0
LA 6	0	0	0	0	0	0	0	0
LA 10	4	1	0	0	3	0	4	0
HR 4	0	0	0	0	0	0	0	0
SO 2	0	0	0	0	0	0	1	0
PR 3	3	1	5	0	1	0	5	0
PR 5	5	3	5	0	5	1	5	0
Tot	51	37	52	1	40	20	73	0

Som kan utläsas i tabellen ovan är det stor spridning mellan de banker vi har undersökt. Swedbank har kommit högst med sina 73 poäng i och med att de har integrerat sitt hållbarhetsarbete i hela sin verksamhet. I botten finns Skandiabanken med 0 poäng och Ikanobanken med 1 poäng eftersom de inte kommit igång med något hållbarhetsarbete. Det som kan noteras om dem är att de är små nischbanker med få anställda. HQ Bank (20) är också en liten nischbank som endast redovisar vissa delar inom hållbarhetsarbetet. I det mittersta segmentet finns Länsförsäkringar Bank (40), Handelsbanken (37), SEB (51) och Nordea (52) som har börjat jobba med vissa delar av hållbarhetsarbetet.

5. Analys

Bank	Poäng	Max poäng
SEB	51	100
Handelsbanken	37	100
Nordea	52	100
Ikanobanken	1	100
Länsförsäkringar Bank	40	100
HQ Bank	20	100
Swedbank	73	100
Skandiabanken	0	100

Utifrån GRI:s riktlinjer är resultaten i vår undersökning väldigt spridda och kan delas in i tre grupper:

- Låga poäng: Ikanobanken (1) och Skandiabanken (0)
- Medelpoäng: Nordea (52), SEB (51), Länsförsäkringar Bank (40), Handelsbanken (37) och HQ Bank (20)
- Höga poäng: Swedbank (73)

5.1 Bankernas hållbarhetsprofil

5.1.1 Strategi och analys

När de banker vi har undersökt redovisar sina strategier för sitt hållbarhetsarbete har de flesta endast kommit en bit på vägen eftersom de endast redovisar vissa delar utifrån GRI:s riktlinjer. När hållbarhetsarbetet tydligt finns med utifrån de tre aspekterna miljö, ekonomi och de sociala delarna har bankerna fått ett högt betyg på punkt 1.1 som berör strategin för hållbarhetsarbetet. Det är endast i Swedbanks årsredovisning vi tydligt kan utläsa att bankens strategi för hållbarhetsarbetet finns med på alla nivåer och i alla delarna av verksamheten. SEB, Nordea och Handelsbanken har endast med de sociala delarna i sin strategi för sitt hållbarhetsarbete. Inom de sociala delarna har bankerna valt att endast kommunicera med sina intressenter som är medarbetare och kunder. Länsförsäkringar Bank har däremot endast med sin miljöpåverkan i sina långsiktiga strategier för sitt hållbarhetsarbete. Överlag är alla bankerna utom Swedbank dåliga på att ange sina nyckelfaktorer för både risk- och

möjlighetsbedömningar inom sitt hållbarhetsarbete. Swedbank jobbar aktivt med att minska sin risk vid utlåning där banken tar hänsyn till kundernas miljöpåverkan. Bankerna kan minska sin risk vid utlåning om de tar hänsyn till företagens miljörisiker och konsekvenser redan vid kreditbedömningen. Långsiktigt påverkar det bankens resultat och då påverkar det bankernas intressenter också.

Enligt GRI är det viktigt att hållbarhetsarbetet är väl förankrat inom företagsledningen eftersom det då genomsyrar hela organisationen. Det finns endast en bank där VD:n eller styrelseordföranden har valt att kommentera bankens hållbarhetsarbete och det är Swedbank. De andra bankerna berör oftast både medarbetarna och kunderna som de viktigaste intressenterna och hur de ska skapa ett mervärde för dem men ingen långsiktig dialog utifrån ett hållbart perspektiv. Här har Ikanobankens VD uttalat sig om att banken satsar på medarbetarnas hälsa. Enligt Robin Robert (1992) kan den bank vars styrelse inte redovisar några mål för sin hållbarhetsredovisning komma i den situationen att intressenterna väljer andra banker.

Tilling (2004) beskriver fyra olika stadier ett företag kan befinna sig när det gäller legitimitet. Dessa stadier är etablering, bevaring, expanderingsstadier och att försvara sin legitimitet. Genom sin hållbarhetsredovisning kommunicerar Swedbank med sina intressenter vilket gör att de bevarar sin legitimitet (Tilling 2004). De andra bankerna befinner sig på etableringsstadiet när det gäller legitimitetsnivån inom hållbarhetsperspektivet, de behöver arbeta mer med miljöarbetet för att nå en starkare grad av legitimitet gentemot sina intressenter (Tilling, 2004). De "sociala kontrakten" bankerna har med sin omgivning är viktiga för att kunna överleva på längre sikt (Deegan & Unerman, 2006)

5.1.2 Profil och rapportparametrar

Alla bankerna, förutom Ikanobanken och Skandiabanken som inte har någon hållbarhetsredovisning, har redovisat sina ägare på ett tydligt sätt, de flesta har även med det i diagramform. Många stora aktieägare som t ex vissa pensionsfonder har ägardirektiv som inkluderar hållbarhetsarbete, men ingen av bankerna i vår undersökning har tagit upp att de har blivit påverkade i sitt hållbarhetsarbete (Flening). Alla bankerna förutom Ikanobanken och Skandiabanken har redovisat att det skett förändringar inom ägarstrukturen under året. Ingen

av bankerna i uppsatsen har nått ända fram när det gäller att redovisa sin hållbarhetsprocess. Swedbank och Nordea har trots detta redovisat relativt tydligt sina processer medan Handelsbanken, Ikanobanken, HQ Bank och Skandiabanken inte har någon redovisning av sin hållbarhetsprocess. Det är endast Swedbank som varit tydlig med hur de tagit fram sina mål och vilka begränsningar de har. Enligt GRI:s riktlinjer är det viktigt för läsaren att kunna följa hela processen med hållbarhetsarbetet för att kunna göra en objektiv bedömning. Här kan vi tydligt se att alla banker som har någon form av hållbarhetsredovisning, förutom HQ Bank, har börjat komma igång med sitt hållbarhetsarbete. I undersökningen har SEB, Handelsbanken, Nordea, Länsförsäkringar Bank och Swedbank alla fått poäng på punkten 3.11, eftersom de tydligt visar att det har skett förbättringar i bankernas hållbarhetsarbete under året.

5.1.3 Ledningsstruktur och ledningssystem

Alla banker som har någon form av hållbarhetsredovisning redovisar här tydligt att de har fastställt sina intressenter till att vara medarbetarna och kunderna. Enligt Sören Bergström (2006) går hållbarhetsarbetet ut på att utvidga sin intressentgrupp för att på det sättet skapa en långsiktig relation till det samhälle där banken verkar i. Bergström (2006) har delat in intressenterna i två olika grupper, de välartikulerade och de oartikulerade. Bankerna i vår undersökning har bara beaktat de välartikulerade intressenterna som företagen anser vara betydelsefulla.

Alla intressenter utövar påtryckningar på bankerna t.ex. när kunden väljer bank, när en investerare ska investera sina pengar eller när samhället skapar regler för insättningsgarantier. Enligt Ljungdahl (2008) kan bankerna delas in i tre olika grupper beroende på hur de möter sina intressenters påtryckningar. I vår undersökning har Ikanobanken och Skandiabanken valt det reaktiva synsättet eftersom de följer gällande lagstiftning men strategin är att minimera sina kostnader. Det receptiva synsättet har SEB, Handelsbanken, Länsförsäkringar Bank och HQ Bank eftersom de inte gör mer än vad de anser behövs för att behålla en konkurrenskraftig position på marknaden. Däremot har både Nordea och Swedbank kommit långt med sitt hållbarhetsarbete utifrån intressentperspektivet. Nordea och Swedbank har

insett att det finns konkurrensfördelar med att utveckla nya tjänster och produkter utifrån intressenternas påtryckningar. På punkterna 4.14 och 4.15, som båda beaktar bankens intressenter, har både Nordea och Swedbank fått sammanlagt åtta poäng av tio. När bankerna förändrar sin affärsidé och sina tjänster utifrån sina intressenters påtryckningar ser bankerna på förändringen med ett konstruktivt synsätt. Företagsledningen har då insett att lönsamheten kan förbättras med hjälp av en intressentdialog (Ljungdahl 2008).

5.2 Prestationsindikatorer

5.2.1 Ekonomiska aspekter

De fyra storbankerna SEB, Handelsbanken, Nordea och Swedbank redovisar sina ekonomiska aspekter på ett ingående sätt där Swedbank utmärker sig lite extra och har därför sammanlagt på två frågor fått åtta poäng av tio möjliga. De har kommit en bit på vägen i sin redovisning om sitt hållbarhetsarbete. Över lag redovisar våra undersökta banker bra kring hur de uppnått sitt resultat och fördelat sin vinst där de har en tydlig policy. Enligt GRI är det viktigt att ha en tydlig utdelningspolicy i sin kommunikation med sina intressenter. När det gäller olika typer av belönings- och bonussystem för sina medarbetare är SEB, Nordea och Länsförsäkringar Bank de enda som redovisar något i den frågan. Deras redovisning återges i form av tydlig information eller tydliga hänvisningar till andra delar av årsredovisningen. Enligt Crane och Matten (2007) handlar redovisningen inom de ekonomiska aspekterna i the triple bottom line om bland annat stöd till olika internationella hjälporganisationer. I vår undersökning ser vi att Swedbank, SEB och Handelsbanken skänker pengar till välgörande ändamål samt redovisar det i sin hållbarhetsredovisning. När det gäller Ikanobanken och Skandiabanken finns ingenting alls med om några ekonomiska aspekter i deras årsredovisningar eftersom de inte har någon hållbarhetsredovisning därav har de fått noll poäng i vår bedömning. HQ Bank nämner bara lite grann om deras vinstandelspolicy men inget annat inom den ekonomiska aspekten i sin frivilliga redovisning.

5.2.2 Miljö aspekter

Miljöaspekternas ursprung kommer enligt Crane och Matten (2007) från ökade krav på hänsynstaganden till miljön. Nordea, Ikanobanken, HQ Bank och Skandiabanken redovisar inte någonting alls inom denna aspekt. De banker som nämner något gör det ofta bara i någon enstaka siffra inom något område. SEB redovisar att banken minskat energiförbrukningen, flygresorna och pappersförbrukningen. Handelsbanken redovisar koldioxidutsläppen för några år tillbaka men inte för år 2007. Länsförsäkringar Bank redovisar sin miljöpolicy och sina miljömål men inga konkreta siffror eller handlingar de genomfört.

Även i miljöaspekten är Swedbank i topp. Swedbank redovisar tydligt konkreta mål för att minska sin negativa miljöpåverkan. De redovisar de uppnådda målen utifrån tabeller med siffror kring elanvändning, pappersförbrukning och minskade koldioxidutsläpp.

5.2.3 Sociala aspekter

De sociala aspekterna är enligt Crane och Matten (2007) de senast utvecklade. Ursprunget kommer från hänsynstagande till mänskliga rättigheter och social rättvisa och vi ser att våra banker redovisar mycket kring olika nyckeltal för sina medarbetare. Medarbetarna är en viktig intressent. SEB gör regelbundna undersökningar över hur deras personal har det på sin arbetsplats och de redovisas i årsredovisningen. Kompetensutveckling genom utbildning av sin personal redovisas av SEB, Nordea, Länsförsäkringar Bank och Swedbank. Ikanobanken och Skandiabanken redovisar ingenting inom utbildning för sin personal eftersom. Handelsbanken och HQ Bank har en frivillig redovisning i sina årsredovisningar men nämner ingenting om utbildning för sin personal. Ingen av bankerna redovisar om de har någon säkerhetsutbildning för sina medarbetare ej heller nämns diskrimineringsfrågan hos någon av bankerna. När det gäller frågan om det finns föreskrifter för förmedling av bankens tjänster redovisas på olika nivå för olika banker. Swedbank har som i många andra frågor hög poäng men även Nordea redovisar detta tydligt. SEB har det med i sin årsredovisning men inte så heltäckande. De övriga bankerna redovisar väldigt lite eller ingenting alls i frågan. Bankerna är över lag duktiga på att redovisa hur de uppfattas i olika kundundersökningar och presenterar det tydligt. När det gäller kundundersökningar redovisar bankerna oftast bara det

som är positivt för dem. Men enligt GRI:s riktlinjer är det viktigt att även redovisa de undersökningar där banken får kritik. I vår undersökning är det endast Swedbank som redovisar att de har gått tillbaka i en undersökning angående kundnöjdhet för privatpersoner. Detta är ett bra sätt att få respons från en av de viktigaste intressenterna om hur nöjda ens kunder är och ger samtidigt ett underlag för att kunna förbättra ytterligare på framkomna svagheter. Ikanobanken, Skandiabanken redovisar ingenting om kundnöjdhet medan HQ Bank redovisar väldigt lite och dessa banker har därigenom fått låga poäng på denna fråga.

5.3 Kapitelsammanfattning

I vår undersökning som utgått utifrån GRI:s riktlinjer visar resultatet att de flesta bankerna bara kommit en bit på vägen i sin redovisning av sitt hållbarhetsarbete. Resultaten är väldigt varierande med Ikanobanken och Skandiabanken i botten och Swedbank i toppen. Swedbank är den enda av de undersökta bankerna som har med ekonomiskt, miljömässigt och socialt ansvar på ett tydligt sätt i alla delar i sin årsredovisning.

6. Slutsats

Det är stor spridning mellan de banker vi har undersökt där Swedbank (73) har fått flest poäng eftersom de har kommit långt i sitt hållbarhetsarbete. Därefter kommer Nordea (52) och SEB (51) därefter är det ett hopp ner till Länsförsäkringar Bank (40) och Handelsbanken (37). På en låg nivå i vår poängskala kommer HQ Bank (20) och på ännu lägre i vår undersökning hamnar Ikanobanken (1) och Skandiabanken (0).

Vi anser att Swedbank har hakat på den stora trenden inom redovisning den så kallade hållbarhetsredovisningen. Detta kan vi se eftersom hållbarhetsarbetet finns med i bankverksamhetens alla delar och på så sätt ger en helhetsbild över bankens hållbarhetsarbete. Det kan vi också se genom att en stor positiv förändring har skett i deras årsredovisning mellan år 2006 och år 2007. Ytterligare ett tecken på att Swedbank tar sitt hållbarhetsarbete på stort allvar är att de har egna finansanalytiker som enbart jobbar med att analysera kundernas hållbarhetsarbete. Nordea, SEB, Länsförsäkringar Bank och Handelsbanken är i startgroparna med sitt arbete inom hållbar utveckling vilket syns i deras årsredovisning. Det syns tydligt att processen kring hållbarhetsarbetet precis har startat eftersom hållbarhetsarbetet inte är inarbetat i alla delar.

Alla banker i undersökningen har beskrivit sina intressenter i ett väldigt snävt perspektiv där de endast betraktar sina kunder, medarbetare och ägare som intressenter. Bankerna har ännu inte insett att de har ett ansvar utöver sina utpekade intressenter. Hållbarhetsarbetet idag går ut på att ta ett större ansvar i samhället än vad man tidigare gjort. Den bank som kommit längst i förståelsen kring en utvidgad intressentmodell är Swedbank eftersom de i sin årsredovisning nämner att samhället är en av deras intressenter. I bankernas årsredovisning presenteras att SEB, Handelsbanken och Swedbank tar sitt ansvar för samhället genom att skänka pengar till välgörande ändamål. Det kan uppfattas som att bankerna tar sitt ansvar i samhället men i själva verket är det lättförtjänta poäng eftersom det inte kräver någon ansträngning.

Bankerna har flera möjligheter att påverka den hållbara utvecklingen, dels indirekt genom att kunna påverka sina kunder vid utlåning och inlåning, dels direkt genom att minska sin elkonsumention, pappersförbrukning och personalens tjänsteresor.

För banker är den direkta miljöpåverkan en liten del av verksamheten eftersom de är tjänsteföretag utan egen produktion. Men däremot kan bankerna påverka stora delar av samhället genom att vara de som ligger i täten med sitt hållbarhetsarbete. När bankerna tar in alla hållbarhetsaspekterna i sina analyser, både vid utlåning och vid långsiktiga aktieplaceringar i sina fonder, kan de påverka sina intressenter. Eftersom hållbarhetsarbetet är en kostnad för bankerna gör de inte mer än vad deras intressenter kräver. Alltså blir det vi som kunder, anställda och ägare till bankerna som till slut är med och påverkar. Det kan till slut bli en positiv spiral där intressenter som är engagerade i hållbar utveckling får bankerna att driva processen framåt. Bankerna påverkar sedan de företag som inte har kommit lika långt i sin utveckling av hållbarhetsarbetet.

När vi började skriva vår uppsats hoppades vi på att få en tydlig spridning mellan bankerna. Resultatet blev som förväntat eftersom två banker inte hållbarhetsredovisar över huvudtaget, men en bank har kommit långt i sin hållbarhetsredovisning enligt GRI:s riktlinjer. Det bevisar att vår titel på arbetet är rätt, för de flesta bankerna har inte polletten ramlat ner ännu när det gäller hållbar utveckling.

6.1 Förslag på fortsatt forskning

- Har miljödelen inom hållbarhetsredovisning fått ta ett steg tillbaka när de två andra aspekterna, ekonomi och sociala, tillkom och det blev hållbarhetsredovisning istället för enbart miljöredovisning?
- Till vem riktar sig bankernas hållbarhetsredovisning?
- Hänger kvalitet och kvantitet ihop när man redovisar inom hållbar utveckling?

Litteraturlista

Andersson, Björn (2007). Tänk efter hur socialt ansvar ska tas. *Du&Jobbet*, 13 november
<http://www.ad.se.ezproxy.bibl.hkr.se/aa/aa.php?zbwsession=0001117875> (2008-03-31)

Ax, Christian; Johansson, Christer och Kullvén, Håkan (2002) *Den nya ekonomistyrningen*, Liber Ekonomi, Malmö

Bergström, Sören (2006) *Företag med framtid*, Kristianstad Boktryckeri AB, Kristianstad

Crane , Andrew; Matten, Dirk (2007) *Business ethics*, Oxford University Press, New York

Deegan, Craig (2002). The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15:3, 282-311

Deegan, Craig; Unerman, Jeffrey (2006) *Financial Accounting Theory*, McGraw-Hill Education, Berkshire (UK)

EUROPA – European Commission – Enterprise and Industry
http://ec.europa.eu/enterprise/csr/index_en.htm (2008-04-07)

FAR Samlingsvolym del 2 (2008)

Flening, Birgit (2005). *Finansmarknaden, miljön och redovisningen*. Rapport 5526. CM Digitaltryck AB, Bromma

FN (Förenade Nationer) (1987). *Vår gemensamma framtid*. Dokument A/42/427
<http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm> (2008-04-07)

Företag tjänar på ett rent samvete (2008). *E24*, 14 januari
<http://www.ad.se.ezproxy.bibl.hkr.se/aa/aa.php?zbwsession=0001117875> (2008-03-31)

Global Reporting Initiative <http://www.globalreporting.org> (2008-04-24)

Hassel, Lars G (2008) Öhrlings PricewaterhouseCoopers (red.) *CSR – från risk till värde*, Studentlitteratur, Lund

Larsson, Arne (2008). Lars-Olle Larsson, CSR-chef på revi... *Göteborgs-Posten ekonomi*, 8 februari

<http://www.ad.se.ezproxy.bibl.hkr.se/aa/aa.php?zbwsession=0001117875> (2008-03-31)

Larsson, Lars-Olle (1999). *Miljöinformation och miljöredovisning En vägledning för företag och revisorer*. Ljunglöfs Offset

Larsson, Lars-Olle (2005) *Corporate Governance och Hållbar Affärsutveckling*, Ekerlids Förlag

Ljungdahl, Fredrik (2008) Öhrlings PricewaterhouseCoopers (red.) *CSR – från risk till värde*, Studentlitteratur, Lund

Larsson, Lars-Olle och Ljungdahl, Fredrik, Miljöredovisning avskaffas. *Balans*, 4/2005

Nordenström, Philip (2007). Deloitte siktar mot stjärnorna. *Affärsvärlden*, 21 februari
<http://www.ad.se.ezproxy.bibl.hkr.se/aa/aa.php?zbwsession=0001117419> (2008-03-31)

Ottoson, Maria (2007). ”Bankerna tar inte sitt ansvar”. *Dagens Industri*, 13 november
<http://www.ad.se.ezproxy.bibl.hkr.se/aa/aa.php?zbwsession=0001117875> (2008-03-31)

RG – Sustainability Reporting Guidelines

http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/ED9E9B36-AB54-4DE1-BFF2-5F735235CA44/0/G3_guidelinesENU.pdf (2008-04-24)

Roberts, Robin W (1992). Determinants of corporate social responsibility disclosure: an application of stakeholder theory. *Accounting Organizations and Society*, 17:6, 595-612

Rosell, Annika (2005). Riskerna inte enbart finansiella – dags för hållbarhetsredovisning. *Balans*, 8-9/2005

Tilling, Matthew V (2004). Refinements to Legitimacy Theory in Social and Environmental Accounting. *Flinders University, South Australia*

UNEP IE – United Nations Environment Programme Industry and Environment (1994). *Company Environmental Reporting: A Measure of the Progress of Business & Industry Towards Sustainable Development*. Technical Report no 24. United Nations Publication

ÅRL, *Årsredovisningslag* (1995:1554). Sveriges Rikes Lag 2008.

Årsredovisningar

Handelsbanken 2007

HQ Bank

Ikanobanken 2006

Länsförsäkringar Bank 2007

Nordea 2007

SEB 2007

Skandiabanken 2006

Swedbank 2007